

Tema broja: REGIONALNA SARADNJA

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

OD PRAVDE SE NE MOŽE POBEĆI

Meddžida Kreso *Predsednik suda BiH*

Meddžida Kreso: Nijedna država ne može sama da se bori protiv svih vidova kriminala. Ta pojava ne zna za granice, naciju ili vjeru

Na regionalnim konferencijama o saradnji u Beogradu, na Paliću, u Štokholmu, na Brionima i u Mostaru, pored ostalih, pokrenuto je i pitanje ekstradicije. Nudili smo određena rješenja, ali smo došli do zaključka da postoje i ustavne i zakonske prepreke za ekstradiciju i kod nas, i kod vas, i u Hrvatskoj. Zaključili smo da to nije samo pravni, nego političko-pravni problem, koji bi se mogao rješavati na nekom višem nivou, u okviru EU, na primjer. Bez obzira na to, rekli smo da nijedna država ne može sama da se bori protiv svih vidova kriminala. On ne zna za granice, naciju ili vjeru.

Očekivanja od suđenja za ratne zločine su da donesu pravdu i pomirenje na prostorima gdje su se desili. Ali, kazneno-pravno procesuiranje nije dovoljno. Treba da stvaramo pozitivnu klimu koja će ići i voditi nas ka pomirenju. Za to nisu dovoljne samo sudije i tužioci. To treba da čine i vladine i nevladine organizacije, političari, mediji.

Bez istražnog sudije

Od početka ove godine uspostavili smo Vijeća za ratne zločine. Sud je tako organiziran da imamo tri odjela - za ratne zločine, organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju, kao i odjel za druga krivična djela iz nadležnosti ovog suda.

U odjelu za ratne zločine rade tročlana sudska vjeća, čine ih dva strana i jedan domaći sudija. Zbog jezika, vijećima predsjedava domaći sudija. Postupak se vodi na srpskom, hrvatskom ili bosanskom jeziku. Svaki optuženik se pita na kom jeziku želi da se postupak vodi. I pismena dostavljamo u duhu jezika koji optuženi izabere. U odjelu za ratne zločine odnos domaćih i stranih sudija se posle tri godine mijenja - jedan strani sudija se povlači, a na njegovo mjesto dolazi domaći. Posle pet godina ostaju samo domaće sudije. One se biraju iz oba entiteta. Dodjela predmeta je automatska, kompjuter vodi računa o tome.

Mi smo jedini u regionu prešli na adversalni sistem i zadržali elemente kontinentalnog sistema. To znači da nemamo istražnog sudiju, istrage obavlja tužilac. On se na suđenju konfrontira sa odbranom, a sud manje-više ima ulogu posmatrača koji reguliše tok suđenja. Iako mogućnost postoji, sud rijetko interveniše. Postupkom uglavnom rukovode tužilac i odbrana.

Predmet koji dođe u sud prolazi kroz različite faze. Najpre, ako dođe do prijedloga tužioca da se odredi neka mjera, kao što je naredba za pretres, posebne istražne radnje, posebne mjere provjere, prisluškivanja, pretresa stana, oduzimanje dokumentacije, naredbe daju sudije za prethodni postupak. Sljedeća faza, kad «potrošimo» jednog sudiju, je potvrđivanje optužnice. To radi sudija za prethodno saslušanje. Imamo i KV vijeće, koja odlučuju o žalbama na te pojedinačne odluke. Dok predmet dođe na suđenje, na prvostepeno vijeće, mi smo već nekoliko sudija «potrošili». Zbog svih ovih faza moramo obezrediti dovoljan broj sudija.

Poljuljano nepoverenje

Kod nas su dolazili predstavnici udruženja žrtava rata iz Federacije i Republike Srpske. Prvi sa povjerenjem, a drugi sa nepovjerenjem - imali su podatke da je u ratu ovdje bio vojni sud i da su tu ubijani Srbi. Na osnovu tih činjenica mi nismo mogli utvrditi da su ovdje činjeni ratni zločini. Ali, te njihove sumnje su bile jedini razlog zbog kog su osporavali sud i neke sudije koje ne rade ovdje, u Vijeću za ratne zločine. Predsjednik udruženja otišao je razuvjeren i ostalima je rekao da će nam vjerovati, da će nas podržavati. To nam je mnogo značilo.

Sito i rešeto

Prije formiranja Vijeća za ratne zločine, javnost je prigovarala što međunarodne sudske u Odjelu za organizovani kriminal postupke vode na engleskom jeziku. I odbrana i optuženi su insistirali da se, kako zakon nalaže, postupak vodi na jednom od tri jezika naroda u BiH. Zato smo i odlučili da postupak u Vijeću za ratne zločine vodi domaći sudija. Članovi vijeća mogu da postavljaju pitanja, imamo prevodilačku službu.

Mnogi koriste mogućnost koju pružaju ustavi susjednih zemalja, da se u njih sklone. Ante Jelavić je nakon okončanja prvostepenog postupka otišao, prema našim saznanjima, u Hrvatsku. Ja sam o tome govorila na naučnim skupovima. Zašto ljudi bježe od pravde, pitam, čeka ih pravda i tamo! Postoji čak mogućnost ustupanja nekih predmeta, ne ovih za ratne zločine, jer je zakon tako koncipiran da se ne mogu ustupati predmeti gdje je kazna zatvora preko deset godina. Smatram da je to pogrešna koncepcija ljudi da će tamo blaže proći. Pravda je svuda ista. Pravosudni organi su u sve tri zemlje - BiH, Srbiji i Hrvatskoj, pod budnim monitoringom međunarodnih organizacija. Svi smo doživjeli odrijeđene personalne i zakonske reforme. Oni koji su bili skloni da sude po nekom drugom kriterijumu, a ne po zakonu, sklonjeni su. Za one koji su tu postoje mehanizmi da se i oni sklone, ako bi sudili na neki drugi način, a ne po zakonu. Ja ne mogu da vjerujem da bi se u ovakvoj otvorenosti neko usudio da sudi na neki drugi način nego po zakonu. Uz to, pravni sistemi naše tri zemlje uskoro će postati kompatibilni, biće iluzorno bježati od pravde iz jedne u drugu zemlju.

Povodom pitanja o podnijetim krivičnim prijavama i eventualnim procesima na temelju njih, rekla bih da je svatko i svašta prijavljivao. Ima tu i neutemeljenih krivičnih prijava, na tužilaštву je da to selektira. Sve to mora proći kroz sito i rešeto, jer imali smo prijave i iz čistog revanšizma. U svakom slučaju, timovi tužilaštva po regijama nakon pregleda predmeta daju ocjenu da li je predmet osjetljiv ili manje osjetljiv. Oni koji su posebno osjetljivi ostaju u nadležnosti ovog suda. Oni manje osjetljivi, obično ako nije riječ o visoko rangiranim počiniocima i ako je zločin manjeg obima, biće distribuirani prema mjestu zločina.

Često se kaže da će se u BiH suditi najduže. Ratni zločini ne zastarijevaju. Naš sud nije ad hoc sud, kao Haški tribunal. Mi smo stalni sud. Kad god se neko pojavi ko nije procesuiran, a postoji optužnica, mi ćemo suditi.

Mi smo potpisali sporazum o međuregionalnoj saradnji. Pored toga, imamo redovne sastanke sa pravnim ekspertima iz Srbije i Hrvatske. Razmjena je intenzivna i na sastancima razmjenjujemo dokumentaciju. Čak je dovoljno telefonom pozvati kolegu, predložiti mu da stižu određena dokumenta ili zahtjevi. Sada je moguće preskočiti sve one institucije koje odgovlače - ministarstva pravde, spoljnih poslova. Ovo je daleko efikasnije!